

Sygn. akt IV KK 92/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 lutego 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Siuchniński (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Dariusz Kala

SSN Andrzej Tomczyk

Protokolant Katarzyna Gajewska

przy udziale prokuratora Jacka Czarneckiego Biuro Lustracyjne Instytutu Pamięci
Narodowej

w sprawie **B. R.**

osoby lustrowanej

w przedmiocie stwierdzenia złożenia zgodnego z prawdą oświadczenia
lustracyjnego

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 28 lutego 2022 r.,

kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego

od orzeczenie Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 26 lutego 2020 r., sygn. akt II AKa (...) utrzymującego w mocy orzeczenie

Sądu Okręgowego w K.

z dnia 2 lipca 2018 r., sygn. akt III K (...),

**uchyla zaskarżone orzeczenie i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania w
postępowaniu odwoławczym.**

UZASADNIENIE

B. R. złożyła w dniu 19 czerwca 2017 roku wniosek o wszczęcie wobec niej postępowania lustracyjnego. Uzasadniając go wskazała, że została publicznie (za pośrednictwem sieci Internet) pomówiona o służbę na rzecz Służby Bezpieczeństwa PRL (k.1-15). Do wniosku załączyła oświadczenie lustracyjne datowane na dzień 19 czerwca 2017 roku, w którym oświadczyła, że nie pracowała, nie pełniła służby, ani nie była współpracownikiem organów bezpieczeństwa państwa w rozumieniu art. 2 ustawy z dnia 18 października 2006 roku o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944 - 1990 oraz treści tych dokumentów (k.4).

Sąd Okręgowy w K. wszczął postępowanie lustracyjne postanowieniem z dnia 27 czerwca 2017 roku. (k. 16).

Prokurator Oddziałowego Biura Lustracyjnego w K. w swoim stanowisku z dnia 27 grudnia 2017 roku wniósł o wydanie orzeczenia stwierdzającego, iż B. R. złożyła niezgodne z prawdą oświadczenie lustracyjne. W celu uzasadnienia swojego stanowiska, nie kwestionując przebiegu służby lustrowanej, prokurator wskazał na treść uchwały 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 14 października 2015 roku sygn. akt III UZP 8/15, która według niego przesądza, iż lustrowana złożyła nieprawdziwe oświadczenie lustracyjne (k.23-28).

Sąd Okręgowy w K. orzeczeniem z dnia 2 lipca 2018 roku, sygn. akt III K (...), na podstawie art. 21a ust 2 ustawy lustracyjnej stwierdził, że B. R. złożyła zgodne z prawdą oświadczenie lustracyjne, w którym zaprzeczyła swej służbie, pracy lub współpracy z organami bezpieczeństwa państwa w rozumieniu art. 2 w/w ustawy lustracyjnej.

Apelację od powyższego orzeczenia złożył prokurator Oddziałowego Biura Lustracyjnego IPN w K. zarzucając:

I. obrazę przepisów prawa materialnego, to jest art. 2 ust. 1 pkt 5 i ust. 3 ustawy lustracyjnej poprzez błędną wykładnię, dokonaną z pominięciem prawidłowego toku rozumowania i kwalifikacji prawnej przedstawionych przez Sąd Najwyższy w uchwale siedmiu sędziów z dnia 14 października 2015 roku sygnatura akt III UZP 8/15, skutkującą niesłusznym uznaniem, iż służba lustrowanej B. R. w

latach 1984 -1990 w Wydziale Łączności Wojewódzkiego Urzędu Spraw Wewnętrznych w R. nie była służbą w organach bezpieczeństwa państwa w rozumieniu ustawy lustracyjnej;

II. mającą wpływ na treść orzeczenia obrazę przepisów postępowania, to jest art. 5 § 2, art. 7 i art. 410 k.p.k. polegającą na nierzetelnej i wybiórczej analizie zebranego materiału dowodowego oraz ujawnionych na jego podstawie okoliczności, dokonaniu, poprzez wnioskowania naruszające zasady prawidłowego rozumowania prowadzące do wewnętrznych sprzeczności logicznych, w szczególności w takich kwestiach jak: istnienie niedających się usunąć wątpliwości w zakresie wykładni przepisów prawa, obiektywna prawdziwość lub nieprawdziwość oświadczenia lustracyjnego, świadomość bądź nieświadomość lustrowanej, co do oceny prawnej organu, w którym pełniła służbę, a nadto pominięcie szeregu istotnych okoliczności dostępnych Sądowi w szczególności za pośrednictwem uchwały Sądu Najwyższego w składzie siedmiu sędziów z dnia 14 października 2015 roku o sygnaturze III UZP 8/15, przy równoczesnym eksponowaniu okoliczności niemających znaczenia w sprawie i nienadających się do formułowania opartych na nich przez Sąd wniosków, co w efekcie doprowadziło do niewłaściwej identyfikacji przesłanek orzekania i wydania wadliwego orzeczenia w niniejszej sprawie.

Sąd Apelacyjny w (...) w dniu 26 lutego 2020 roku wydał orzeczenie o sygn. akt II AKa (...), którym utrzymał w mocy zaskarżone orzeczenie.

Kasację od tego orzeczenia wywiódł Prokurator Generalny zarzucając:

I. rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie przepisów prawa materialnego, to jest art. 2 ust. 1 pkt 5 i ust. 3 ustawy lustracyjnej w związku z art. 129 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 roku o Urzędzie Ochrony Państwa (Dz.U. Nr 30, poz. 180 ze zm.), w związku z przepisami zarządzenia nr (...) z dnia 10 maja 1990 roku w sprawie zaprzestania działalności Służby Bezpieczeństwa, w szczególności w związku z § 6 tego zarządzenia, polegające na tym, iż Sąd Apelacyjny w (...) orzekając o utrzymaniu w mocy orzeczenia Sądu Okręgowego w K. z dnia 2 lipca 2018 roku o sygnaturze III K (...), stwierdzającego, że B. R. złożyła zgodne z prawdą oświadczenie lustracyjne, nie zastosował wymienionych przepisów w następstwie podzielenia błędnego poglądu prawnego

uznającego, że osoba będąca w okresie od 1 stycznia 1984 roku do 31 lipca 1990 roku funkcjonariuszem Wydziału Łączności Wojewódzkiego Urzędu Spraw Wewnętrznych w R., nie pełniła służby w organach bezpieczeństwa państwa, w rozumieniu wyżej przywołanych przepisów ustawy lustracyjnej, co nastąpiło w wyniku przeprowadzenia ich nieprawidłowej wykładni, opartej na niewłaściwej identyfikacji cech decydujących o uznaniu tej jednostki za organ bezpieczeństwa państwa, podczas gdy prawidłowa wykładnia i kwalifikacja prawna przyjęta w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 14 października 2015 roku o sygnaturze III UZP 8/15, jednoznacznie wskazuje, że jednostka, w której pełniła służbę lustrwana była organem bezpieczeństwa państwa zgodnie z definicją zawartą w ustawie lustracyjnej;

II. rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie przepisów prawa procesowego, to jest art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. w związku z art. 7 k.p.k. polegające na:

- zaniechaniu przez Sąd Apelacyjny w (...) dokonania wszechstronnej kontroli odwoławczej, należytego rozważenia i ustosunkowania się do zarzutów obrazy prawa materialnego i przepisów postępowania zawartych w apelacji prokuratora oraz wspierającej je argumentacji w uzasadnieniu środka odwoławczego, poprzez formalne stwierdzenie o ich niezasadności, w następstwie czego doszło do bezkrytycznego podzielenia przez Sąd Apelacyjny błędnego poglądu prawnego zaprezentowanego w orzeczeniu Sądu Okręgowego w K. z dnia 2 lipca 2018 roku o sygnaturze III K (...), w zakresie przynależności strukturalnej oraz trybu rozwiązania Wydziałów Łączności Wojewódzkich Urzędów Spraw Wewnętrznych, w tym Wydziału Łączności w R.;

- niewyjaśnieniu eksponowanej odmienności pojęć „podległość” i „nadzór” w kontekście podporządkowania Wydziałów Łączności do bezpośredniego nadzoru zastępcy szefa Wojewódzkiego/Stołecznego Urzędu Spraw Wewnętrznych do Spraw Służby Bezpieczeństwa oraz w odniesieniu do trybu rozwiązania Wydziałów Łączności na podstawie przepisów o Urzędzie Ochrony Państwa;

- dowolnym uznaniu, iż podstawą ustalenia faktów są zebrane w postępowaniu odwoławczym orzeczenia innych sądów, podczas gdy Sąd Apelacyjny nie wykazał bliżej o które orzeczenia chodzi i czego mają dowodzić;

- dowolnym, bo wykraczającym w sposób oczywisty poza ramy art. 7 k.p.k. przyjęciu, iż dowody przeprowadzone w postępowaniu odwoławczym, to jest zestawienie statystyczne jednostek Milicji Obywatelskiej z lat 1983 - 1988, dokument Departamentu Kadr Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 27 grudnia 1989 roku oraz rozkaz personalny numer 076 z dnia 31 lipca 1990 roku, jako potwierdzające ujmowanie „łączności” w zestawieniach statystycznych jednostek MO i związek Wydziału Łączności z Policją, stanowią podstawę ustalenia, iż Wydział Łączności, w którym lustrowana B. R. pełniła służbę nie może być uznany za organ bezpieczeństwa, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 5 i ust. 3 ustawy lustracyjnej i że w czasie relewanym z perspektywy przepisów tejże ustawy, stał się jednostką terenową Milicji Obywatelskiej podległą Służbie Bezpieczeństwa, podczas gdy jednolite w tym zakresie stanowisko, wyrażone uchwałą składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 14 października 2015 roku, o sygnaturze III UZP 8/15 w sposób jasny i klarowny potwierdza, iż Zarząd Łączności i podległe mu Wydziały Łączności były organami bezpieczeństwa w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 5 w związku z art. 2 ust. 3 ustawy lustracyjnej.

W konkluzji wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w drugiej instancji Sądowi Apelacyjnemu w (...).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja jest zasadna.

W przedmiotowej sprawie prawidłowo ustalono, że B. R. w dniu 1 marca 1976 roku rozkazem personalnym Komendanta Wojewódzkiego Milicji Obywatelskiej w R. nr (...) z dn. 10 marca 1976 roku została przyjęta do służby w Sekcji [...] Wydziału Łączności KWMO R. na stanowisku telefonistki. Na tym stanowisku lustrowana pracowała do dnia 1 kwietnia 1987 roku, kiedy to rozkazem personalnym Szefa Wojewódzkiego Urzędu Spraw Wewnętrznych w R. mianowana została na stanowisko technika Sekcji [...] Przewodowej Wydziału Łączności WUSW w R., pracując w tym charakterze do chwili rozwiązania Milicji Obywatelskiej kiedy to stała się policjantką.

To ustalenie czyniło aktualnym pytanie: czy osoby będące w okresie od 1 stycznia 1984 roku do 31 lipca 1990r. funkcjonariuszami Wydziałów Łączności

Wojewódzkiego Urzędu Spraw Wewnętrznych, mimo że z chwilą rozwiązania Milicji Obywatelskiej, stały się, na podstawie art. 149 ust. 1 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990r. o Policji (Dz. U. Nr 30, poz. 179), policjantami, powinny być uznane za osoby pełniące służbę w organach bezpieczeństwa państwa w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 5 i ust. 3 ustawy lustracyjnej w związku z art. 129 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 roku o Urzędzie Ochrony Państwa (Dz.U. Nr 30, poz. 180 ze zm.) .

Odpowiedzi na to pytanie udzielił Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 26 maja 2021 r. stwierdzając: „osoba, która pełniła w latach 1984 – 1990 służbę w Wydziale Łączności Wojewódzkiego Urzędu Spraw Wewnętrznych i która na podstawie art. 149 ust. 1 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. Nr 30, poz. 179) z chwilą rozwiązania Milicji Obywatelskiej stała się policjantem, jest osobą, która pełniła służbę w organach bezpieczeństwa państwa w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 5 i ust. 3 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944 – 1990 oraz treści tych dokumentów (Dz. U. z 2020 r. poz. 306).

Sąd Najwyższy w składzie orzekającym w sprawie lustrowanej B. R. podziela to stanowisko odwołując się w pełnym zakresie do argumentacji przytoczonej w uzasadnieniu tej uchwały, co czyni zbędnym odniesienie się do przygotowanej wcześniej tj. jeszcze przed jej podjęciem, zasadnej skądinąd, argumentacji podjętej w celu wykazania trafności podniesionych w kasacji zarzutów.

W tym miejscu warto jedynie wspomnieć, że w powołanej wyżej uchwale Sąd Najwyższy zauważył nadto, że: „Błąd osoby lustrowanej, co do charakteru służby pełnionej w Wydziale Łączności Wojewódzkiego Urzędu Spraw Wewnętrznych, w realiach konkretnej sprawy, może zostać uznany za usprawiedliwiony i wykluczyć odpowiedzialność za złożenie nieprawdziwego oświadczenia lustracyjnego”. Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Apelacyjny weźmie więc pod uwagę, że – jak to trafnie dostrzeżono w uzasadnieniu kasacji – problematyka prawna sprawy ma skomplikowany charakter więc, mimo że lustrowana B. R. przed złożeniem wniosku autolustracyjnego знаła treść uchwały Sądu Najwyższego o sygnaturze III UZP 8/15 o której mowa w kasacji, koniecznym będzie zbadać stronę podmiotową jej działania i rozstrzygnąć czy mimo wszystko pozostawała w usprawiedliwionym

błędnie, co do statusu prawnego Wydziału Łączności WUSW R., jako organu bezpieczeństwa państwa.

Wobec powyższego zaskarżone orzeczenie należało uchylić a sprawę przekazać Sądowi Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.